

Krotitel psů prezidentem

25.února 2005 Marek Nemeth

Když byly zveřejněny výsledky prvního kola rumunských prezidentských voleb a celkové výsledky souběžně konaných voleb parlamentních, zdálo se vše jasné. Téměř nikdo nepochyboval, že postkomunistická Sociálně demokratická strana dokáže po vítězství v prvním kole voleb prezidenta a po vítězství ve volbách do obou parlamentních komor zvítězit ještě také v kole druhém.

V něm se měli střetnout postkomunisty navržený premiér Nastase a opoziční vůdce Traian Basescu, který na něho ztrácel několik procent hlasů.

Obrat v druhém kole

Demokratický svaz Maďarů v Rumunsku navíc vyzval k podpoře kandidáta sociálních demokratů Nastaseho v druhém kole a deklaroval ochotu opět podpořit vládu sociálních demokratů. Zdálo se, že i voliči třetí nejsilnější parlamentní formace ultranacionalistické Strany velkého Rumunska ve 2. kole spíše podpoří sociálního demokrata Nastaseho.

Čáru přes očekávané odhady ale udělali ve druhém kole voliči. V něm totiž vyhrál kandidát centristické koalice Spravedlnost a pravda (DA) Traian Basescu. Výsledek byl velmi těsný a rozhodnutí padlo v hlavním městě Bukurešti, kde bukureštský primátor Basescu získal náskok, který znamenal v celostátním měřítku rozdíl přibližně tři sta tisíc hlasů v jeho prospěch. Bez výsledku v Bukurešti by naopak těsně vyhrál Nastase.

Novým rumunským prezidentem se tak stal původním povoláním námořní kapitán a řadový člen komunistické strany, který svou námořnickou kariéru dotáhl dvakrát v 90. letech do funkce ministra dopravy. V posledních letech vykonával funkci primátora Bukurešti, v níž se proslavil díky ráznému zásahu proti nešvaru, který sužoval obyvatele rumunské metropole dlouhá léta - toulavým psům. Tímto krokem sice nazlobil ochránce zvířat, ale získal podporu občanů.

Basescu, i jím vedená koalice, vsadil ve volební kampani zejména na téma boje s korupcí. Postkomunistická sociální demokracie vládla totiž zemi se čtyřletou přestávkou nepřetržitě od roku 1989 a vytvořila v zemi systém klientelismu a rozbujelé korupce. Za klíčovou ve vývoji prezidentských voleb byla označena televizní debata obou kandidátů před druhým kolem, v níž Basescu podotkl, že rumunské změny v posledních 15 let mnoho nepřinesly, když se do druhého kola dostali dva bývalí komunisté jako on a Nastase.

Reformní vláda i prezident

Basescova předvolební koalice bývala v zahraničních médiích označována jako koalice pravého středu, což ale úplně neodpovídá skutečnosti. Vytvořila ji Národně liberální strana (PNL) a Demokratická strana (PD), která se před více než deseti lety odtrhla od postkomunistů. PNL se hlásí k liberálním stranám a demokraté k evropské sociální demokracii.

V Rumunsku se ale i 15 let po skončení komunistického režimu jedná v politice spíše než o střet pravice a levice a o souboj mezi stranami typu mečiarovského HZDS (ovšem v rumunské verzi) a stran, které chtějí v Rumunsku směřovat k demokracii evropského střihu. Basescova formace určitě patří k druhé skupině stran a její plán ekonomických reforem si určitě zaslouží podporu.

Basescovi se povedl husarský kousek i v parlamentu. Rumunští Maďaři zde obrátili a podpořili vznik vlády, kterou povede dosud opoziční koalice DA. Tu podpoří překvapivě i Humanistická strana Rumunska, která se do parlamentu dostala na kandidátce sociálních demokratů, a 18 poslanců zvolených jako zástupci národnostních menšin. Místo očekávaného spoluvládnutí reformního prezidenta a postkomunistického premiéra, bude mít dosavadní opozice pod kontrolou obě ohniska rumunské výkonné moci.